

2takts bygning

Tidslinje

- 1883: Produktionen af skibsmotorer i Frederikshavn starter med, at brødrene Jens og Lauritz Peter grundligger motorfabrikken Brdr. Houmøllers Jernstøberi i Søndergade.
 - Køber grunden Søndergade 12 på 1800 kvadratmeter for 4500kr.
 - Det første år ansættes 12-15 mand
 - I starten produceres hovedsageligt ovne, komfurer, vinduer, hestegange, kærneværker og hakkelsesmaskiner, men i løbet af de første år omlægges produktionen til dampkedler og dampspil til danske og svenske fiskefartøjer
- 1898: Jernstøberiet udvides til også at omfatte en maskinfabrik, hvori petroleumsmotoren Alpha produceres til den danske fiskerflåde.
 - Den første, éncylindrede, 4hk. 4taktsmotor leveres i slutningen af året
- Ca. 1911: L. P. Houmøller begynder at spekulere i 2takts dieselmotorer
- 1915: Frederikshavn Jernstøberi og Maskinfabrik køber den sydlige nabogrund, Søndergade 16 (det nuværende 2takt)
- 1916: 2takts nuværende bygning står færdig med kontorer i stueetagen og tegnestue på 1. sal. Bygningen kom til at fungere som hovedkontor de næste ca. 60 år
- 1917: Frederikshavn Jernstøberi og Maskinfabrik har 224 ansatte og en årlig omsætning på 1.344.000kr.
- 1923-24: L. P. Houmøller og hans søn Frithiof Houmøller begynder at eksperimentere med 2takts glødehovedmotorer
- 1924: Den første 2takts Alpha-motor leveres
- 1927: L. P. Houmøller trækker sig i en alder af 72 år, og Frithiof overtager direktørposten.
 - Fabrikken kommer derefter i krise pga. den voksende produktion af dieselmotorer, der betyder mindre efterspørgsel efter Houmøllers dyrere produktioner.
- 1933: Houmøllernes maskinfabrik går fallit.
 - Fabrikken opkøbes den 1. oktober af et nydannet aktieselskab og rekonstrueres med Aage Laursen som direktør. Herefter indledes produktionen af en ny type dieselmotor, hvor den første leveres til levering i 1936
- 1937: Danmarks største skibsværft Burmeister & Wain opkøber halvdelen af aktierne i jernstøberiet.

- L. P. Houmøllers yngste søn, Adolf, står for kontakten mellem Frederikshavn og København, da han sidder som teknisk direktør i B&W.
- 1938: Virksomheden overtages af B&W.
 - Motorerne, der produceres, ændrer navn til B&W Alpha
- 14. februar 1943: Der opstår en voldsom brand i støberiet, der efter alt at dømme udløses af et svigt i reduktionsventilen på gastilførslen i kedelrummet. Branden breder sig med en eksplosionsagtig hastighed, og udover Frederikshavn Brandvæsen, deltager CBU-kolonner fra Aalborg og Vrå i slukningsarbejdet, og endda den tyske værnemagt assisterer med en brandsprøjte.
 - Ved brandens udbrud beskæftiges 210 arbejdere og ca. 30 funktionærer
 - Maskinværkstedet bliver lagt i ruiner, men støberiet står ubeskadiget. Alligevel vælger man at nedlægge sidstnævnte og indretter et nyt maskinværksted i støberibygningen. I stedet opføres et nyt støberi ”ude på marken” vest for Frederikshavn, hvor MAN Diesel og Turbo ligger i dag. Dette står klart februar 1944.
- 1953: Frederikshavn Jernstøberi og Maskinfabrik omdøbes officielt til Alpha Diesel A/S, hvilket er en konsekvens af, at motorerne, der produceres i anlægget, i hele Skandinavien omtales som Alpha Diesel.
 - Der overvejes nøje at flytte hele produktionen ud på det nye areal, men da det vurderes at ligge for langt fra havnen, udvides anlægget i Søndergade med et krumtapsværksted lige nord for administrationsbygningen, der senere blev overbygget med tegnestuer og kantine for den voksende stab.
- 1955-56: Nye fabrikshaller og lagerbygninger opføres ved Rimmens Allé; en investering på over fire millioner kroner.
- 1972: De første spadestik til en forlængelse af fabrikshallen på Rimmens Allé tages
- Juni 1976: Nye fabrikationshaller, ny servicebygning og ny administrationsbygning indvies på Rimmens Allé. Dermed ophører 2takts bygning med at fungere som administrationsbygning.

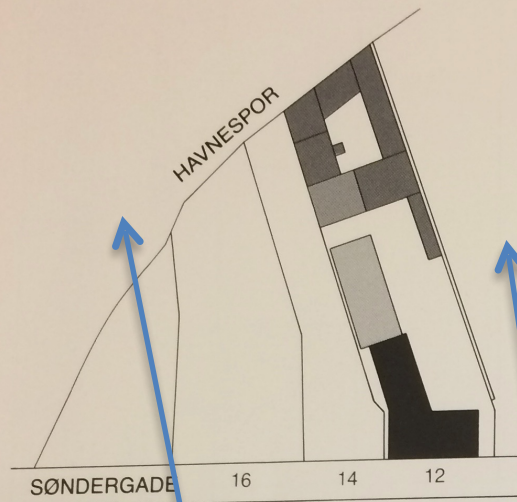
Sammenfatning 1

Velkommen til 2takt Café og Brasserie. Bygningen, som du nu befinder dig i, er den eneste tilbageværende del af et omfattende fabriksanlæg, der strakte sig fra gågaden til Rådhusallé, hvor havnesporet fra jernbanen tidligere gik, og til det nuværende Midtpunkt. Allerede i 1883 havde brødrene Jens og Lauritz Peter Houmøller købt grunden nord for denne og etableret Frederikshavn Jernstøberi og Maskinværksted. I 1898 leverede de deres første skibsmotor til den danske fiskerflåde, som de kaldte Alpha. Dette var startskuddet til en succesrig forretning for brødrene, der i 1916 købte denne grund og opførte bygningen med kontorer i stueetagen og tegnestue på 1. sal. Denne kom til at fungere som administrationsbygning for motorproduktionen de næste 60 år. Hverken en falliterklæring i 1933, der senere førte til B&W's opkøb af fabrikken i 1938 eller en voldsom brand i 1943 stoppede den driftige produktion af 2takts- og 4taktsmotorer her i Søndergade. Dog medførte fabrikkens placering midt i byen begrænsede udvidelsesmuligheder og efter en gradvis flytning til grundene, hvor MAN Diesel og Turbo har til huse i dag, ophørte både produktionen og administrationen i Søndergade i 1976.

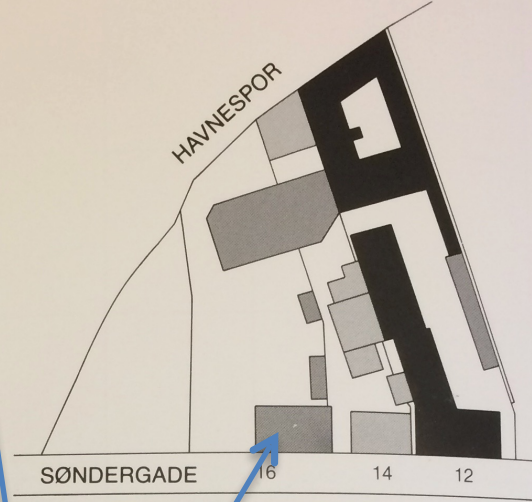
Sammenfatning 2

Du befinder dig nu i den eneste tilbageværende del af et omfattende fabriksanlæg, der strakte sig fra gågaden til Rådhusallé og til det nuværende Midtpunkt. Allerede i 1883 havde brødrene Jens og Lauritz Peter Houmøller købt grunden nord for denne og etableret Frederikshavn Jernstøberi og Maskinværksted. I 1898 leverede de deres første motor til den danske fiskerflåde, som de kaldte Alpha. Dette var startskuddet til en succesrig forretning for brødrene, der i 1916 købte denne grund og opførte bygningen med kontorer i stueetagen og tegnestue på 1. sal. Denne kom til at fungere som administrationsbygning for motorproduktionen de næste 60 år. Dog blev midtbyens plads efter adskillige udvidelser af fabrikken for trang, hvorfor man fra 1944 til 1976 gradvist flyttede produktionen vestpå til der, hvor MAN Diesel og Turbo ligger i dag.

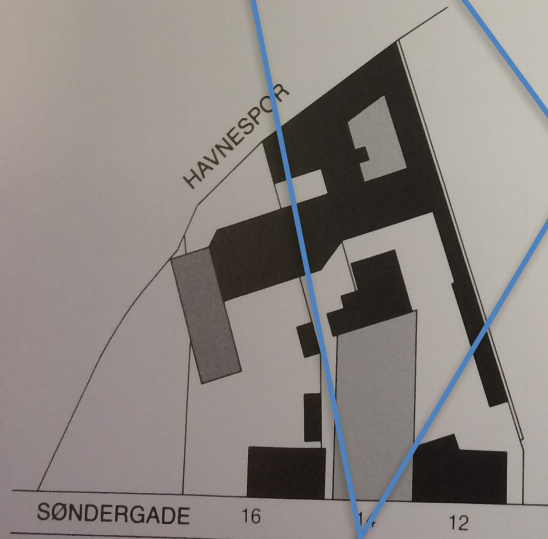
SØNDERGADEFABRIKKENS UDVIKLING

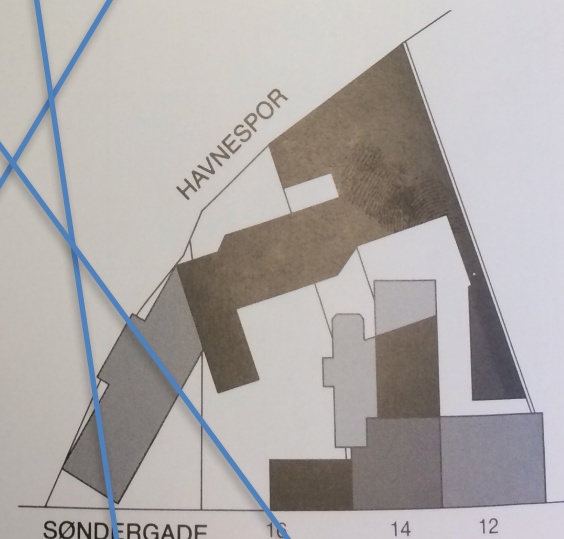
- 1883
- 1888
- 1883-1888
- 1898

- 1898
- 1900
- 1915-1916

- 1916
- 1917
- 1935

- 1935
- 1946-1948
- 1954-1955
- 1956
- 1961

Vores bygning

Rådhus Allé

Midtpunkt

Gågaden

Kilder

- <https://motorsamlingen.dk/fabriker/frederikshavn-jernstoeberi-og-maskinfabrik/>
- <http://www.man-netvaerk-alpha.com/historie/firmamatrix.pdf>
- B. Dam Hansen: Alpha Diesel: 100 år i fremdrift
- Erik S. Christensen: Hen ad Søndergade (endnu ikke publiceret)
- Lauritz Peter Houmøller: Min Levnedbeskrivelse i korte træl (udgivet af Sven Houmøller 1947)